

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ
ΣΤΗ ΝΕΓ-ΛΟΓ Γ΄ ΓΕΛ ΟΠΑΣ –
ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΕΣ – ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2020
ΥΛΙΚΟ ΙΕΠ ΠΡΟΣ ΣΕΕ ΓΙΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ
ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
ΑΠΟ ΣΕΕ ΒΑΣΙΛΕΙΑ (ΛΙΑΝΑ) ΚΑΛΟΚΥΡΗ
ΠΕΚΕΣ ΚΡΗΤΗΣ**

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΟΥΣ

22-1-2020

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΡΧΕΙΟ PPT:

- Η παρουσίαση αυτή κυρίως εμπεριέχει κυρίως το υλικό του ΙΕΠ που αφορά στις συμπληρωματικές οδηγίες (Ιαν. 2020) και στο διαγώνισμα που δόθηκε από το ΙΕΠ σε 3 λύκεια για δοκιμαστική γραφή και στη συνέχεια για αξιολόγηση (βλ. διαφάνειες με λογότυπο του ΙΕΠ).
- Μορφικές αλλαγές έχουν γίνει για να είναι το ppt ευκρινές από απόσταση (ανάγκες σεμιναρίου)
- Ενσωματώνεται εδώ επίσης υποστηρικτικό υλικό σε σημεία που κρίνεται πρόσφορο για διευκρινίσεις, προς επιμόρφωση των Φιλολόγων (σεμινάριο 22-1-2020). ΣΕΕ Β. Καλοκύρη.

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ» Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Μονάδα Ανθρωπιστικών
Επιστημών και Φιλολογίας - Ι.Ε.Π.

ΙΕΠ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στη σημερινή παρουσίαση

Θα αναφερθούμε:

- στα κριτήρια με τα οποία επιλέγουμε κείμενα για τις γραπτές εξετάσεις στο μάθημα «ΝΕΓ και Λογοτεχνία»
- στον τρόπο με τον οποίο διατυπώνονται τα θέματα και τα ερωτήματα και
- στον τρόπο βαθμολόγησης

Πηγές της παρουσίασης

- [Υλικό για την Γ΄ Λυκείου](#) (ΠΣ, Οδηγίες, εκπαιδευτικό υλικό)
- [Ενδεικτικές ερωτήσεις](#)
- Παράδειγμα διαγωνίσματος Α΄ τετραμήνου που εκπονήθηκε από τη Μονάδα Ανθρωπιστικών Επιστημών – Φιλολογίας του Ι.Ε.Π. σε συνεργασία με τρία σχολεία της χώρας και με βάση αυτό πραγματοποιήθηκε προσομοιωτική γραπτή εξέταση των μαθητών και των μαθητριών της Γ΄ Λυκείου των τριών σχολείων.

Ποια μη λογοτεχνικά κείμενα επιλέγουμε;

Τα μη λογοτεχνικά κείμενα ανήκουν σε ευρείες θεματικές κατηγορίες, όπως ορίζονται στο υπό δημοσίευση ΠΣ:

- ✓ **Άμεσο κοινωνικό περιβάλλον** (οικογένεια, σχολείο, παρέες–κοινωνικές ομάδες)
- ✓ **Ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον** σε τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο (κοινωνικοί θεσμοί, αγορά εργασίας, θεσμοί εξουσίας, αξίες)
- ✓ - **Φυσικό περιβάλλον**
- ✓ - **Ψηφιακό περιβάλλον**
- ✓ - **Ταυτότητες** (κοινωνικές, εθνικές, πολιτισμικές)

Ποια μη λογοτεχνικά κείμενα επιλέγουμε;

- Στα κείμενα που δίνονται στις γραπτές εξετάσεις με βάση το νέο τρόπο αξιολόγησης στηρίζονται όλα τα θέματα – σε μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τον παλαιότερο τρόπο εξέτασης (βλ. τέταρτο θέμα, παραγωγή λόγου).
- Συνεπώς τα κείμενα πρέπει να προσφέρονται ως σημεία αναφοράς για την παραγωγή λόγου και να βοηθούν τον μαθητή στην αξιοποίηση της κρίσης του με βάση τις εμπειρίες του και τις γνώσεις του.

Ποια μη λογοτεχνικά κείμενα επιλέγουμε;

Τα κείμενα ανήκουν σε ποικίλες κατηγορίες:

Δημοσιογραφικά κείμενα (άρθρα ενημερωτικά και ερμηνευτικά, συνεντεύξεις), **επιστημονικά, στοχαστικά και αποδεικτικά δοκίμια κ.ά.**

Πολυτροπικά (εδώ υπάρχουν τεχνικοί περιορισμοί).

Γενικά για το Α΄ θέμα

Για τη «**συνοπτική νοηματική απόδοση** » (το πρώτο θέμα κατά τον «τρόπο εξέτασης...») επισημαίνονται τα εξής:

«Ζητείται από τους μαθητές/ τριες να αποδώσουν περιληπτικά το νόημα μέρους του κειμένου ή να παρουσιάσουν συνοπτικά συγκεκριμένες απόψεις του/της συγγραφέα ». *(Μπορεί να είναι διάχυτες στο σύνολο του κειμένου).*

Γενικά για το Α΄ θέμα

- Καλούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες **να εντοπίσουν** τις σχετικές πληροφορίες στο κείμενο, **να τις παραφράσουν και να τις παρουσιάσουν συνοπτικά και συνεκτικά**.
- Γι' αυτό οι ερωτήσεις πρέπει να είναι **πληροφοριακές** (βλ. «Διδακτικά εργαλεία για το μάθημα των Ελληνικών» σελ.11 και 24-25).

Ενδεικτικές εκφωνήσεις για το Α΄ θέμα

α. «Να παρουσιάσετε συνοπτικά, σε 60 λέξεις, το περιεχόμενο των τριών πρώτων παραγράφων του κειμένου».

β. «Να παρουσιάσετε περιληπτικά τις απόψεις του συγγραφέα σχετικά με την ευθύνη της Πολιτείας για την έξαρση του φαινομένου». (80 -90 λέξεις)

γ. «Ποιοι είναι οι λόγοι/ ποιοι παράγοντες συμβάλλουν/ποια είναι τα αποτελέσματα/ποιες είναι οι μορφές του φαινομένου σύμφωνα με τον συγγραφέα/το κείμενο; Να απαντήσετε συνοπτικά (σε 60 λέξεις περίπου) βασιζόμενοι π.χ. στις τρεις τελευταίες παραγράφους».

ΘΕΜΑ 2^ο

- Διατύπωση σύμφωνα με το φεκ αξιολόγησης
- Συμπληρωματικές διευκρινίσεις ΙΕΠ (ΙΑΝ 2020)
- Παραδείγματα διατύπωσης – διαγώνισμα ΙΕΠ

Υπενθύμιση: ΦΕΚ 3164Β' ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΝΕΓ-ΛΟΓ θέμα 2^ο — 1.

«Το δεύτερο θέμα σχετίζεται με τα μη λογοτεχνικά κείμενα και αναλύεται σε **τρία ερωτήματα, διαφορετικά μεταξύ τους, με δυνατότητα κάποιο/κάποια από αυτά να είναι κλειστού τύπου και με ενδεχόμενη αιτιολόγηση της απάντησης. Ένα από αυτά μπορεί να διαιρείται σε δύο υποερωτήματα.**

Τα ερωτήματα σχετίζονται με:

α) την αξιοποίηση του πλαισίου των κειμένων (κοινωνικού, ιστορικού, πολιτιστικού, του χώρου και του χρόνου) με σκοπό την κατανόηση των λόγων και των ενεργειών των υποκειμένων (ατομικών και συλλογικών) που αναφέρονται στα κείμενα, και των σχέσεων μεταξύ τους,

β) τον εντοπισμό και την ερμηνευτική προσέγγιση σκοπών, στάσεων, βασικών θέσεων και προθέσεων του συντάκτη / συντακτών των κειμένων, καθώς και την τεκμηρίωση της βασικής ιδέας του κειμένου,

γ) την αξιολόγηση της συνάφειας ιδεών, επιχειρημάτων, τίτλων, υπότιτλων, εικόνων κ.ά. με μια θέση, άποψη ή ζήτημα που θέτει το κείμενο και της αποδεικτικής τους

αξίας,

δ) τον εντοπισμό και τη συσχέτιση συγκεκριμένων κειμενικών δεικτών που οργανώνουν το κείμενο ως σημασιοδοτημένη κατασκευή -δηλαδή, οι μαθητές/τριες να εντοπίζουν μέσα στο κείμενο δείκτες (π.χ. λεξιλόγιο, ρηματικά πρόσωπα, στίξη, εκφραστικά μέσα, τρόπους σύνταξης, κ.ά.) και να αναγνωρίζουν τη λειτουργία τους στο κείμενο,

ε) την αναγνώριση και την ερμηνευτική προσέγγιση του τρόπου σύνδεσης και οργάνωσης ιδεών, προτάσεων, παραγράφων ή διαφόρων σημειωτικών τρόπων σε ένα κείμενο, αφού λάβουν οι μαθητές και οι μαθήτριες υπόψη το επικοινωνιακό πλαίσιο και τα κοινωνικά συμφραζόμενα,

στ) τη σύγκριση των μη λογοτεχνικών κειμένων ως προς τις θέσεις, τον τρόπο πραγμάτευσης του θέματος, την πειστικότητα, την αποτελεσματική μετάδοση του νοήματος κ.α.

Το δεύτερο θέμα βαθμολογείται με 40 μονάδες, που επιμερίζονται σε κάθε ερώτημα ανάλογα με τη βαρύτητα τους (15+15+10). Τα υποερωτήματα, επίσης, βαθμολογούνται ανάλογα με τη βαρύτητά τους.

Γενικά για το Β΄ θέμα

- «Με τα ερωτήματα που περιέχονται στο δεύτερο θέμα οι μαθητές και οι μαθήτριες **καλούνται να εντοπίσουν, να συσχετίσουν, να ερμηνεύσουν ή και να αξιολογήσουν** κειμενικούς δείκτες, στοιχεία του κειμένου (περιεχόμενο- νόημα, δομή και ύφος/γλώσσα), στη μεταξύ τους συνάφεια και στη σχέση τους με το περικείμενο (εισαγωγικό σημείωμα του κειμένου, τίτλο, συγγραφέα, χρόνο έκδοσης κ.λπ.), την επικοινωνιακή περίσταση και το συγκεκριμένο του/της συγγραφέα και του/της αναγνώστη/τριας. (βλ. Διδακτικά εργαλεία σελ.20-24)».

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

ΠΗΓΗ: Κειμενικοί δείκτες: Στεργιανή Ζανέκα ΣΕΕ ΠΕ02 ΠΕΚΕΣ ΚΡΗΤΗΣ

Δείκτες σύζευξης (δείχνουν τις λογικές σχέσεις μεταξύ προτάσεων)	προσθετικοί αντιθετικοί συμπερασματικοί αιτιολογικοί χρονικοί [σύνδεσμοι]	και, επιπλέον, επίσης ... όμως, ωστόσο, αλλά ... επομένως, άρα, συμπερα- σματικά ... επειδή, διότι, γί αυτόν τον λόγο ... μετά, ύστερα ...
Δείκτες μετάβασης (δείχνουν τη σχέση μετάβασης σε άλλη κειμενική ενότητα)	δείκτες λόγου	Και, ωστόσο, Συμπερα- σματικά, Λοιπόν, Τέλος ...

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

ΠΗΓΗ: Κειμενικοί δείκτες: Στεργιανή Ζανέκα ΣΕΕ ΠΕ02 ΠΕΚΕΣ ΚΡΗΤΗΣ

Δείκτες πλαισίου (δείχνουν τα μέρη του κειμένου ή παραπέμπουν σε αυτά)		Για να συνοψίσουμε, Στο κεφάλαιο αυτό, ο στόχος μας είναι, πρώτον, δεύτερον, όπως προηγουμένως ανέφερα, παρακάτω θα δούμε ...
Επεξηγηματικοί δείκτες (επεξηγούν το περιεχό- μενο του κειμένου)	παρενθετικός λόγος στίξη παράφραση επεξήγηση	( ) : ... κ.ά. με άλλα λόγια, π.χ., δηλαδή, για παράδειγμα ...

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

ΠΗΓΗ: Κειμενικοί δείκτες: Στεργιανή Ζανέκα ΣΕΕ ΠΕ02 ΠΕΚΕΣ ΚΡΗΤΗΣ

Δείκτες της πηγής
της πληροφορίας
(παραπέμπουν στην
πηγή
των πληροφοριών
που
αναφέρονται στο
κείμενο)

ο χ πιστεύει, όπως
υποστη-
ρίζει ο χ, κατά την
άποψη
του χ ...

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

ΠΗΓΗ: Κειμενικοί δείκτες: Στεργιανή Ζανέκα ΣΕΕ ΠΕ02 ΠΕΚΕΣ ΚΡΗΤΗΣ

Δείκτες μετριασμού
(εκφράζουν μερική
δέσμευση του
συγγραφέα
σχετικά με τη
βεβαιότητα ή
την αλήθεια
πρότασης)

τροπικά ρήματα
δοξαστικά ρήματα
νοητικά επίθετα
αναφορικά ουσιαστικά
επιρρήματα
υποθετικές προτάσεις

μπορεί, (θα έπρεπε, θα
μπο-
ρούσε, έπρεπε,
μπορούσε,
δεν πρέπει)
φαίνεται να, νομίζω,
προτείνω, υποθέτω ...
πιθανό, δυνατό ...
υπόθεση, παράδειγμα ...
ίσως, πιθανώς, μερικές
φορές, συνήθως,
σχεδόν ...
εάν ισχύει ...

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

ΠΗΓΗ: Κειμενικοί δείκτες: Στεργιανή Ζανέκα ΣΕΕ ΠΕ02 ΠΕΚΕΣ ΚΡΗΤΗΣ

Δείκτες έμφασης (εκφράζουν ολική δέσμευση του συγγραφέα σχετικά με την βεβαιότητα ή αλήθεια πρότασης. Επίσης, τονίζουν τη σημαντικότητα των ενεργειών/ απόψεών του)

επίθετα
επιρρήματα
ρηματικές εκφράσεις
ρήματα

επίθετα
ρήματα

βέβαιο, είναι βέβαιο, αναντίρρητη, σημαντικό, εμφανής, ξεκάθαρο, ολοφάνερο, προφανώς, φαίνεται ότι ... σημαντική, κύριος, καινοτόμος, νέα ... βασικός ενισχύει, ενδιαφέρον έχει ...

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

ΠΗΓΗ: Κειμενικοί δείκτες: Στεργιανή Ζανέκα ΣΕΕ ΠΕ02 ΠΕΚΕΣ ΚΡΗΤΗΣ

Δείκτες προσωπικής εμπλοκής του συγγραφέα (δείχνουν την παρουσία του συγγραφέα μέσα στο κείμενο)	α' πρόσωπο ενικού ή και πληθυντικού ρημάτων και αντωνυμιών	εγώ / εμείς / μας
Δείκτες στάσης (εκφράζουν τις απόψεις/ συναισθήματα του συγγραφέα)	ρήματα δεοντικά επιρρήματα ρηματικές εκφράσεις δοξαστικά ρήματα, ρήματα που εκφράζουν συναίσθημα	πρέπει, είναι ανάγκη, είναι απαραίτητο ... δυστυχώς, ευτυχώς αποτελεί έκπληξη ... πιστεύω, νομίζω, θεωρώ ... ελπίζω ...

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

ΠΗΓΗ: Κειμενικοί δείκτες: Στεργιανή Ζανέκα ΣΕΕ ΠΕ02 ΠΕΚΕΣ ΚΡΗΤΗΣ

Δείκτες σχέσης ή εμπλοκής του αναγνώστη (δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας εμπλέκει τον αναγνώστη του στην κειμενική διαδικασία)

ερωτήσεις (ρητορικές, άμεσες), σχόλια, προστακτική

θα συμφωνούσατε ότι...;
σημειώστε ...

ΚΕΙΜΕΝΟ

Περιγραφή

Ερμηνεία

Το κείμενο ως κοινωνική πρακτική.

Μακροκοινωνιολογική προσέγγιση
(Κοινωνικές δομές, ιδεολογία, σχέσεις
εξουσίας)

Η επικοινωνιακή χρήση του κειμένου -
Μικροκοινωνιολογική προσέγγιση

Κείμενο
ως λεξικογραμματική δομή

Διακειμενικές συνδέσεις / Σύνδεση με τον μαθητή – αναγνώστη

■ Κείμενο-αναγνώστης (text_to self):

Σύνδεση μέρους ή ολόκληρου του κειμένου με τις προσωπικές εμπειρίες

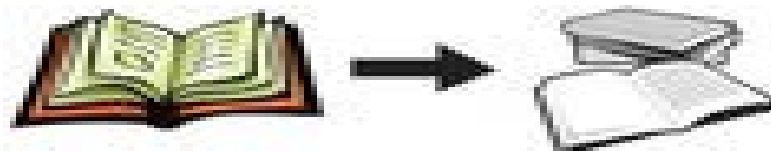
■ Κείμενο-κείμενο/α (text to text(s)):

Αναφορά σε ένα άλλο κείμενο ίδιου ή και διαφορετικού είδους και τύπου που θυμίζει το κείμενο που διαβάζεται

■ Κείμενο-κόσμος (text to world):

Τοποθέτηση του κειμένου στη σύγχρονη πραγματικότητα της εκπαιδευτικής κοινότητας. (Βλ. Οδηγίες, [Διδακτικά εργαλεία](#))

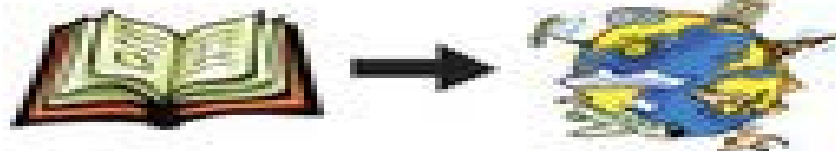
Making Connections

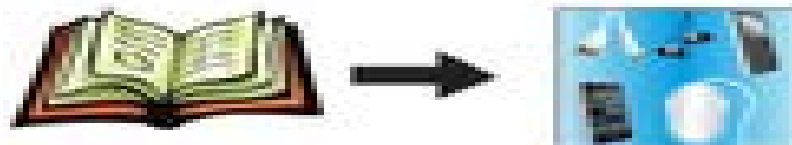
Another book I read had something similar to this!
This is different than another book I read.

Something similar happened to me! This reminds me of...

Reminds me of something I've heard about before.

Reminds me of something seen or heard on the radio, internet, or TV.

**I can use what I already know (prior knowledge)
to help me understand what I am reading!**

Τύποι ερωτήσεων για την κατανόηση των κειμένων

■ Πληροφοριακές Ερωτήσεις (Literal):

Εντοπισμός και εξαγωγή πληροφοριών που εντοπίζονται ρητώς στο κείμενο.

■ Επαγωγικές - Συμπερασματικές Ερωτήσεις (Deductive - Inferential):

Οι απαντήσεις προκύπτουν από συνδυασμό στοιχείων του κειμένου ή και από αξιοποίηση προϋπαρχουσών γνώσεων (από προηγούμενες ενότητες ή από «περικειμενικές» πληροφορίες που υπάρχουν στα εισαγωγικά σημειώματα).

■ Αξιολογικές-Κριτικές Ερωτήσεις (Evaluative-Critical):

Προβληματισμός και αξιολόγηση επί του περιεχομένου, της δομής και της γλώσσας του κειμένου. Αναπτύσσονται αξιολογικές κρίσεις σε σχέση με το κείμενο. Εκφράζονται προσωπικές απόψεις και κατατίθενται νέες ιδέες.

Γενικά για το Β΄ θέμα

- Δε δίνονται ερωτήματα που στηρίζονται σε μεταγλωσσικούς όρους ή ζητούν την αναπαραγωγή τους (π.χ. τρόποι ανάπτυξης παραγράφου, χαρακτηρισμούς συλλογισμών ως προς τη μορφή ή τη συλλογιστική πορεία, χαρακτηριστικά κειμενικού είδους, τροπικότητα κ.ά).

Γενικά για το Β΄ θέμα

Το γλωσσάρι όρων δεν είναι αντικείμενο εξέτασης αλλά αξιοποιείται διδακτικά.

- Το γλωσσάρι όρων περιέχει βασικές λεξικογραμματικές γνώσεις, τις οποίες οι μαθητές και οι μαθήτριες ήδη γνωρίζουν από προηγούμενες τάξεις και τις αξιοποιούν με σκοπό αφενός να διαβάζουν (κατανοούν, ερμηνεύουν, κρίνουν) και αφετέρου να παράγουν αποτελεσματικά κείμενα.
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες χρήσιμο είναι να εξοικειωθούν με τις γνώσεις που περιέχονται στο γλωσσάρι, να τις χρησιμοποιούν λειτουργικά ως εργαλεία ανάλυσης των κειμένων, προκειμένου να αντιλαμβάνονται τον ρόλο που έχουν στη διαμόρφωση του νοήματος. Υπ' αυτή την έννοια οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να αξιοποιούν – δυνητικά και όχι αποκλειστικά - τους μεταγλωσσικούς όρους που τους/τις βοηθούν στη σαφέστερη διατύπωση της απάντησής τους.

Γενικά για το Γ΄ θέμα (ερμηνευτικό σχόλιο)

- Το «ερμηνευτικό σχόλιο» στις γραπτές εξετάσεις αποτελεί σχόλιο, περιορισμένης έκτασης (π.χ. 100-150 λέξεις ή 150-200 λέξεις), που περιλαμβάνει την ανάπτυξη αφενός του βασικού, για τους/τις μαθητές/τριες, ερωτήματος/θέματος του κειμένου και αφετέρου της ανταπόκρισής τους σε αυτό. Στο ερμηνευτικό σχόλιο, ο/η μαθητής/-τρια δεν περιορίζεται στο «τι λέει το κείμενο» αλλά επεκτείνεται στο «τι σημαίνει για τον/την ίδιον/-α». Είναι δηλαδή η ανάπτυξη και η αναγνωστική ανταπόκριση στο «Ερώτημα/Θέμα».
- Με το «ερμηνευτικό σχόλιο» στις γραπτές εξετάσεις αποτιμάται κατά πόσον οι μαθητές και οι μαθήτριες έχουν εσωτερικεύσει στρατηγικές και πρακτικές που αξιοποίησαν στον «ερμηνευτικό διάλογο».

Η ενδεικτική πορεία για τη συγγραφή του ερμηνευτικού σχολίου...

- που μπορεί να ακολουθήσει ένας μαθητής ή μια μαθήτρια είναι, μετά την ανάγνωση του κειμένου και πριν ξεκινήσει να γράψει το «σχόλιό» του/της, να εντοπίσει ποιο είναι, κατά τη γνώμη του/της, το θέμα του κειμένου
- να καταγράψει στη συνέχεια το ερώτημα ή τα ερωτήματα που απορρέει/-ουν από τον τρόπο που χειρίζεται ο/η συγγραφέας το θέμα του/της. Τέλος, να αξιολογήσει ποιο από τα ερωτήματα παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον, στο οποίο θα στηρίξει το ερμηνευτικό του σχόλιο.
- Στη συνέχεια, κατά τη συγγραφή του σχολίου οι μαθητές και οι μαθήτριες οφείλουν να τεκμηριώνουν με αναφορές στο κείμενο ή σε συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες τις απαντήσεις που, κατά τη δική τους κρίση, δίνονται στο κείμενο. Επίσης, η δική τους απάντηση/τοποθέτηση στο ερώτημα του κειμένου πρέπει να συνδέεται με το κείμενο.

Αξιολόγηση του ερμηνευτικού σχολίου I

- ❖ Σχετικά με την κατανόηση και την ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου αξιολογείται:
  - η σαφήνεια της διατύπωσης του ερωτήματος/θέματος, το οποίο σχετίζεται με τον βαθμό κατανόησης των ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου και η αναγνωστική ανταπόκριση των μαθητών και μαθητριών στο ερώτημα/θέμα με την επαρκή τεκμηρίωση/υποστήριξη της απάντησης με αναφορές-παραπομπές στο κείμενο.
  - Σχετικά με τους κειμενικούς δείκτες: Οι κειμενικοί δείκτες δε διδάσκονται αυτοτελώς, ενδιαφέρουν μόνο στον βαθμό που βοηθούν να αποδοθεί νόημα στο κείμενο. (Βλ. και Γραμματική Χατζησαββίδη, Πέμπτο κεφάλαιο). Οι αναφορές στο κείμενο ή σε συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες αξιολογούνται στον βαθμό που υποστηρίζουν επιτυχώς την ερμηνευτική προσέγγιση του μαθητή ή της μαθήτριας.

Αξιολόγηση του ερμηνευτικού σχολίου II

- ❖ γ. Σχετικά με την οργάνωση και τη γλωσσική έκφραση του ερμηνευτικού σχολίου αξιολογείται:
  - η αλληλουχία και η συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου ως παραγόμενου κειμένου, η χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου και η επίπτωση τυχόν γραμματικοσυντακτικών λαθών στην ερμηνευτική εκδοχή του μαθητή/της μαθήτριας.
  - δ. Επιδιώκεται το ερμηνευτικό σχόλιο να αξιολογείται συνολικά ως προς τα παραπάνω κριτήρια και να είναι εμφανής σ' αυτό η κατανόηση/ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου, καθώς και η τεκμηριωμένη ανταπόκριση του μαθητή/τριας απέναντι στο ερώτημα/θέμα που διατυπώνει.

Ενδεικτικές εκφωνήσεις του θέματος του ερμηνευτικού σχολίου

- *Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο για το ποίημα/αφήγημα κ.λπ.*
- *Να σχολιάσετε εκείνο το θέμα, από όσα θέτει το κείμενο, που κρίνετε πιο σημαντικό.*
- *Ποιο είναι το ερώτημα που, κατά τη γνώμη σας, θέτει το κείμενο; Ποια είναι η απάντηση του κειμένου/ του ήρωα κ.λπ.; Ποια είναι η δική σας απάντηση;*
- *«Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ. Χ.»: Ποιο είναι το ερώτημα που προκύπτει, κατά τη γνώμη σας, από τους στίχους 15 και 17 του ποιήματος; Αυτό το θέμα τι σημαίνει για εσάς;*
- *«Ένα παιδί μετράει τα άστρα»: Να παρουσιάσεις τη συναισθηματική κατάσταση του δασκάλου, όπως αυτή εμφανίζεται στο απόσπασμα. Εννοείται ότι η γνώμη σου είναι ανάγκη να στηριχθεί σε δείκτες του κειμένου.*

Διευκρίνιση για τη διατύπωση του Γ΄ θέματος

- Στην εκφώνηση του ερωτήματος καλό είναι να αποφεύγεται η αναφορά σε κειμενικούς δείκτες, καθώς θεωρείται δεδομένη η αναφορά σε αυτούς στο μαθητικό κείμενο, στο οποίο αποτυπώνεται ο τρόπος με τον οποίο ο πομπός εκφράζει το θέμα-μήνυμα και ο τρόπος με τον οποίο ο/η μαθητής/μαθήτρια προσλαμβάνει το μήνυμα.

Διευκρινίσεις για το περιεχόμενο του λογοτεχνικού κειμένου

- Το λογοτεχνικό κείμενο μπορεί να συνοδεύεται από **εισαγωγικό σημείωμα**, στο οποίο θα αναφέρονται **πληροφορίες (χωρίς ερμηνευτικά σχόλια)** που κρίνονται απαραίτητες για την κατανόηση του λογοτεχνικού κειμένου (π.χ. για το **συγκείμενο του λογοτεχνικού κειμένου**).
- Επίσης, μπορεί να δίνεται με τη μορφή υποσημείωσης η σημασία μιας λέξης που δεν θεωρείται ότι θα είναι γνωστή.
- Πρέπει να **τονίζεται** στους μαθητές και τις μαθήτριες ότι **το λογοτεχνικό κείμενο δεν έχει απαραίτητα σχέση με τα μη λογοτεχνικά κείμενα**.

Για το Δ΄ θέμα

- Με τον όρο «αξιοποίηση πληροφοριών και βασικών εννοιών κειμένου αναφοράς», αξιολογείται η κρίση του/της μαθητή/τριας, στο βαθμό που λαμβάνει υπόψη ή αγνοεί σημαντικές πτυχές του θέματος που θίγονται στο κείμενο (ή στα κείμενα) αναφοράς.
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες αξιολογούν ποιες από τις προηγούμενες γνώσεις τους, εμπειρικά δεδομένα, βιώματα από την καθημερινή τους ζωή, από τη σύγχρονη πραγματικότητα θα αξιοποιήσουν, για να τοποθετηθούν, να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν στο ερώτημα (ή στα ερωτήματα) που τίθεται. (Γι' αυτό και τα κείμενα αναφοράς πρέπει να κινητοποιούν τη σκέψη των μαθητών/-τριών και να τους προκαλούν να πάρουν θέση).

Ενδεικτικές εκφωνήσεις θεμάτων παραγωγής λόγου

- Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες (π.χ. επιχειρήματα, ιδέες, εκφράσεις κ.ά.) από το κείμενο ή τα κείμενα αναφοράς με την ιδιότητά σας ως μαθητές/μαθήτριες να αναπτύξετε τις απόψεις σας σχετικά .... Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου το οποίο θα δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου σας (γύρω στις 350 λέξεις).
- Ο αρθρογράφος υποστηρίζει τη θέση ότι .... Εσείς συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη θέση αυτή; Να υποστηρίξετε τη γνώμη σας σε ένα κείμενο 350 λέξεων, το οποίο θα έχει τη μορφή διαδικτυακής επιστολής προς αυτόν.

Ενδεικτικές εκφωνήσεις θεμάτων παραγωγής λόγου

- Στο κείμενο παρουσιάζονται κάποια προβλήματα που έχει το σύγχρονο σχολείο. Ποιο από τα προβλήματα αυτά θεωρείτε ως το πιο σημαντικό; Να εξηγήσετε την άποψή σας και να προτείνετε τεκμηριωμένα κάποιους ενδεικτικούς τρόπους επίλυσής του αξιοποιώντας τη δική σας μαθητική εμπειρία. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή και το ύφος της ομιλίας σε μια εκδήλωση στο σχολείο σας (γύρω στις 350 λέξεις).

- Λαμβάνοντας υπόψη τη θέση του αρθρογράφου στο κείμενο αναφοράς Ι, καλείστε να τοποθετηθείτε στο εξής ερώτημα: Θεωρείτε ότι..... (Κειμενικό είδος: Άρθρο Πομπός: Μαθητής/Μαθήτρια Μέσο: Εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας Αποδέκτης: Ευρύ αναγνωστικό κοινό Όριο λέξεων: 350 λέξεις)

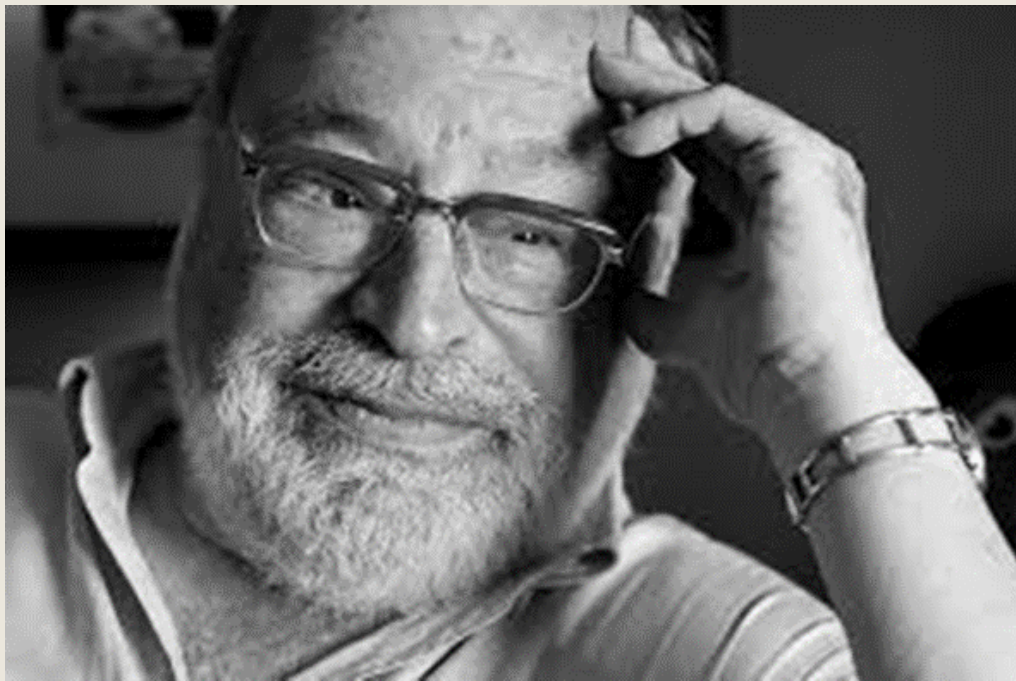

Το γραπτό διαγώνισμα

Για το διαγώνισμα διαλέξαμε:

- Fernando Savater, 2013. *Μιλώντας στον γιο μου για την ηθική και την ελευθερία*, Αθήνα: Εκδ. Πατάκη, σελ. 106-107 και 194-195 (Διασκευή)

Στοχαστικό δοκίμιο με απλό παραινετικό ύφος, κατάλληλο για την ηλικία των μαθητών και των μαθητριών.

Fernando Savater,
2013. *Μιλώντας στον
γιο μου για την ηθική
και την ελευθερία*,
Αθήνα: Εκδ. Πατάκη,
σελ. 106-107 και 194-
195

(Βλ. στον Φάκελο Υλικού Νεοελληνικής Γλώσσας, Γ' ΓΕΛ, 2019, σελ. 34-35, από τον ίδιο συγγραφέα, απόσπασμα (αντί επιλόγου) από το βιβλίο του *Η αξία του Εκπαιδεύειν* (1997) . Πιο συγκεκριμένα, ο F. Savater αντί επιλόγου, στο βιβλίο του αυτό έχει απευθύνει ανοικτή επιστολή στην τότε Υπουργό παιδείας της ισπανικής κυβέρνησης. Στο απόσπασμα που περιέχεται στον Φάκελο Υλικού, ο Savater **«διατυπώνει το αίτημα μιας ουμανιστικής παγκοσμιοποίησης που θα διαμορφώσει μια διαφορετική στάση ζωής από αυτή που κυριαρχεί σήμερα»** (Φάκελος Υλικού, σελ. 34, εισαγωγικό σημείωμα).

Για το θέμα Α

- **ΘΕΜΑ Α΄ (15 μονάδες)**
- Με συνοπτικό τρόπο να αποδώσεις το νοηματικό περιεχόμενο του όρου «ηλίθιος», όπως τον εννοεί ο συγγραφέας στο κείμενο 1. (60 – 70 λέξεις).
- Με συνοπτικό τρόπο να αποδώσεις το νοηματικό περιεχόμενο στον όρο «ηλίθιος», όπως τον εννοεί ο συγγραφέας στο παρακάτω απόσπασμα του κειμένου 1: «α) Αυτός που πιστεύει ότι δε θέλει τίποτα ... καταλήγει να μπερδεύει το καλό με αυτό που θα τον καταστρέψει». (60-70 λέξεις)

Σημείωση: Διαμόρφωση- προσθήκη εικόνας από ΣΕΕ ΠΕ02 Λιάνα Καλοκύρη

Σχόλια για το Α΄ Θέμα

- Βαθμός δυσκολίας υψηλός

Από τους μαθητές απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στην παράφραση (χρήση συνωνύμων φράσεων-λέξεων) ή στην οργάνωση (να διακρίνουν τη διαιρετική βάση: «ξέρει» και «θέλει»).

Για το Β΄ θέμα

- 1ο ερώτημα (15 μονάδες)

Να γράψετε δίπλα από κάθε γράμμα τη λέξη Σωστό ή Λάθος, ανάλογα με το αν νομίζετε ότι η πρόταση αποδίδει ορθά το νόημα του Κειμένου 2. Στη συνέχεια να τεκμηριώσετε την απάντησή σας παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία από το κείμενο.

α. Είναι αυστηρά προδιαγεγραμμένη η πορεία που ακολουθούμε στη ζωή μας.

β. Ο συγγραφέας θέλει να δείξει στο παιδί του τρόπους να πορεύεται στη ζωή του και όχι να τον χειραγωγήσει.

γ. Ο συγγραφέας δε νιώθει ικανός να συμβουλέψει το παιδί του, γιατί ο ίδιος δεν έχει σχέση με την ηθική.

δ. Ο συγγραφέας συμβουλεύει τον γιο του να μην αφήνει στους άλλους την ευθύνη των αποφάσεων που τον αφορούν.

ε. Ο συγγραφέας τον παροτρύνει να είναι επικοινωνιακός και ανοιχτόμυαλος.

Για το Β΄ θέμα

2ο ερώτημα (10 μονάδες)

- *-Η συμβουλή που διατυπώνει ο συγγραφέας στην 3η παράγραφο του κειμένου 2 μπορεί να αποτελέσει λύση για κάποιο ή κάποια από τα συμπτώματα της «ηλιθιότητας» που περιγράφει στο κείμενο 1.; (50 - 60 λέξεις) ή*
- *Στο κείμενο 2 ο συγγραφέας αφενός θέλει να επικοινωνήσει με τον γιο του και αφετέρου θέλει να τον συμβουλευτεί. Να καταγράψεις δύο γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα, με τις οποίες πετυχαίνει κάθε ένα από τους δύο παραπάνω στόχους. (10 μονάδες)*
- *Ποιος, κατά τη γνώμη σας, είναι ο σκοπός του συγγραφέα στο κείμενο 2 (5 μονάδες); Να καταγράψετε δύο γλωσσικές επιλογές με τις οποίες εξυπηρετείται ο σκοπός αυτός (10 μονάδες)*
- *Ποια είναι η σχέση των Κειμένων 1 και 2 ως προς το νοηματικό περιεχόμενό τους; (50-60 λέξεις)*

Για το Β' θέμα

3ο ερώτημα (15 μονάδες)

3α . «Ούτε φυσικά είχα την τόλμη ... είμαι απλώς μπαμπάς»:

Με βάση το παραπάνω απόσπασμα από το Κείμενο 2 α) να επιλέξετε μία από τις παρακάτω προτάσεις που κατά την άποψή σας αποδίδει το νόημά του και β) να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο νοηματικό περιεχόμενο και σε γλωσσικά στοιχεία του αποσπάσματος (5 μονάδες).

i. Ο συγγραφέας ειρωνεύεται τη διαφορετική στάση που κρατούν άλλοι ενήλικοι ως προς τον συμβουλευτικό τους ρόλο απέναντι στους νέους.

ii. Ο συγγραφέας εκφράζει τη συμπάθειά του σε όσους κρατούν διαφορετική στάση από αυτόν ως προς τον συμβουλευτικό τους ρόλο απέναντι στους νέους.

iii. Ο συγγραφέας απλώς κάνει χιούμορ.

3β. Στο 2ο απόσπασμα ο συγγραφέας θέλει να επικοινωνήσει με τον γιο του και να τον συμβουλευτεί. Με ποιες γλωσσικές επιλογές προσπαθεί να το επιτύχει; (10 μονάδες).

Για το Β΄ θέμα

■ 3ο ερώτημα (15 μονάδες)

3^α Να επιλέξετε ποιος από τους επόμενους είναι ο κυρίαρχος τρόπος με τον οποίον οργανώνεται η σκέψη του συγγραφέα στο κείμενο 1

α. Αιτιολογική ανάλυση με καταγραφή επιχειρημάτων

β. Ορισμό και διαίρεση

γ. Περιγραφή και οδηγίες

Να αιτιολογήσετε πώς συμβάλλει ο τρόπος στην αποτελεσματικότητα ή όχι έκφρασης των απόψεων του (μονάδες 10).

Για το Β΄ θέμα

3β . «Ούτε φυσικά είχα την τόλμη ... είμαι απλώς μπαμπάς»:

Με βάση το παραπάνω απόσπασμα από το Κείμενο 2 α) να επιλέξεις μία από τις παρακάτω προτάσεις που κατά την άποψή σου αποδίδει το νόημά του και β) να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στο νοηματικό περιεχόμενο και σε γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα. (5 μονάδες)

- i. Ο συγγραφέας ειρωνεύεται τη διαφορετική στάση που κρατούν άλλοι ενήλικοι ως προς τον συμβουλευτικό τους ρόλο απέναντι στους νέους.
- ii. Ο συγγραφέας εκφράζει τη συμπάθειά του σε όσους κρατούν διαφορετική στάση από αυτόν ως προς τον συμβουλευτικό τους ρόλο απέναντι στους νέους.

Για το Γ΄ θέμα

ΘΕΜΑ Γ΄ (15 μονάδες)

Ποιο είναι το θέμα του ποιήματος (Κείμενο 3); Ποια είναι η άποψή σου για τον τρόπο με τον οποίο το αντιμετωπίζει το ποιητικό υποκείμενο; (100-150 λέξεις)

Για το Δ΄ θέμα

Σε άρθρο σου, το οποίο θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου, επιλέγεις να αναδείξεις ως το πιο σημαντικό για σένα και για τους/ τις συμμαθητές/τριές σου, στους οποίους απευθύνεσαι, ένα από τα συμπτώματα της «ηλιθιότητας» (κείμενο 1) και στη συνέχεια διατυπώνεις τη δική σου άποψη για τους τρόπους με τους οποίους αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί. (300 – 350 λέξεις)

Για το Δ΄ θέμα

Μετά την ανάγνωση των δύο κειμένων (ΚΕΙΜΕΝΟ 1 ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΟ 2) αποδέχεσαι το παράγγελμα του συγγραφέα: «Συναγερμός! Στη σκοπιά! Η ηλιθιότητα παραμονεύει και δε συγχωρεί!». Στη συνέχεια, αποφασίζεις με το παράγγελμα ως τίτλο να γράψεις κείμενο με το οποίο προτρέπεις τους συμμαθητές σου να αντισταθούν σε τέτοιου είδους συμπεριφορές και τους δείχνεις πρακτικούς τρόπους για να το επιτύχουν. Το κείμενο σου θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου. (300-350 λέξεις)

Για το Δ΄ θέμα

- Αποφασίζεις να δημοσιεύσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου σου ένα κείμενο προκειμένου να κινητοποιήσεις τους συμμαθητές σου και τις συμμαθήτριάς σου να αντισταθούν σε κάθε συμπεριφορά «ηλιθιότητας» που αναγνωρίζουν γύρω τους. (300-350 λέξεις)